

کتابشناسی تیزهوشان از منابع آلمانی (۱۷)

مسئولیت والدین

جواد اژه ای

در این شماره با چکیده برخی از عناوین کتب و مقالات مرتبط با «مسئولیت والدین»، «آموزش ضمن خدمت و تربیت معلم» و «تربیت برای صنایع دستی و کارخانه» از منابع آلمانی، آشنا می شوید.

○ ○ ○

○ نگرش والدین در ارتباط با تربیت فرزندانشان*

کلیدواژه‌ها: مشاوره تربیتی؛ والدین؛ دبیرستان؛ تربیت تیزهوش؛ انتخاب مدرسه؛ آلمان فدرال.

مقاله در صدد مشخص نمودن عوامل موثر در تصمیم والدین کودکان تیزهوشی است که از فرستادن فرزندانشان به «دبیرستان» منصرف شده‌اند. «آرنولد» در این مقاله بر اساس نتایج حاصله به این نتیجه می‌رسد که بایستی به اینگونه پدر و مادرها اطلاعاتی در مورد دبیرستان، به صورت هدفمند ارائه شود وی معتقد به ایجاد مدرسه شبانه‌روزی می‌باشد و تفکیک مدرسه به نوعی دیگر را ضروری می‌داند و این فکر را در مدرسه‌ای که در ایالت «بایرن» جهت پرورش فکری کودکان تیزهوش، تأسیس نموده است، پی می‌گیرد.

* Arnold, Wilhelm (۱۹۶۹). *Bildungswilligkeit der Eltern im Hinblick auf ihre Kinder* (To what extent are parents willing to have their children educated?) In: Roth, Heinrich (Hrg.), *Begabung u. Lernen. Ergebnisse u. Folgerungen neuer Forschung.*, Stuttgart: Klett, S.۳۵۷-۳۷۵.

○ ○ ○

○ یک فهرست تشخیصی برای والدین*

کلیدواژه‌ها: توجه والدین؛ کودک تیزهوش؛ تشخیص.

در این مقاله فهرست فشرده‌ای از ویژگی‌هایی که منجر به شناسایی تیزهوشان از نوزادی تا دوران طفولیت می‌شود، ارائه شده است.

* Check – Liste fuer Eltern (۱۹۷۸). *Check list for parents.* In: Labyrinth, ۱. Jg., H. O, S. ۵.

○ ○ ○

○ کمک کنید! کودک من تیزهوش است*

کلیدواژه‌ها: توجه والدین؛ برنامه‌ها؛ مدرسه ابتدایی؛ تربیت تیزهوش؛ کودک تیزهوش؛ تیزهوشی؛ تشخیص؛ آموزش ابتدایی؛ فعالیتهای آموزشگاهی؛ بنیاد اجتماعی.

کتاب، متممی جهت تعمیق یک مجموعه تلویزیونی تحت همین عنوان است که مخاطب عمده‌اش والدین دانش آموزان دبستانی می‌باشند و محتوای برنامه ارائه‌دهنده اطلاعات پایه‌ای، پیرامون شرایط اجتماعی-علمی شناسایی تیزهوشان است. در ضمن، دستورهای عملی جهت خودیابوری والدین و سمت‌گیری در وضعیت آموزشگاهی - به عنوان مثال آنچه در خارج از

آلمان رخ می‌دهد - ارائه گردیده است.

* Eichin, Ulrike; Brinkmann, Gabriele; Nilges, Paul (۱۹۸۴). *Hilfe-mein Kind ist begabt.* (Help – my child is gifted.) In: Meynersen, Klaus (Hrg.), ZDF Elternsache: Grundschule., Niedernhausen / Ts.: Falken – Verlag, S. ۱۵۳-۱۷۶.

○ ○ ○

○ تیزهوشی و تیزهوشان. یک گزارش اطلاعاتی برای والدین و معلمان*

کلیدواژه‌ها: توجه والدین؛ کودک تیزهوش؛ تربیت تیزهوش؛ تشخیص؛ هوش؛ مشاوره معلم؛ فعالیتهای آموزشگاهی؛ رفتار اجتماعی؛ بی‌حوصلگی؛ آلمان فدرال.

هدف این جزوه، ایجاد تفاهم بین والدین و معلمان کودکان تیزهوش است. لذا ابتدا توضیحاتی جهت رفع سوء تفاهم‌ها و پیش‌داوریها، پیرامون پدیده تیزهوشی بویژه مفهوم «هوش» ارائه می‌گردد. همین‌طور مسئله شناسایی کودکان تیزهوش براساس سطح تجربه والدین و مربیان و اثرات این گونه شناسایی مطرح می‌شود. این امر همچنین در رشد ابعاد مختلف تربیت تیزهوشان مورد عنایت قرار می‌گیرد. علاوه بر این به بیان ابعاد مثبت و منفی شیوه‌های مختلف تربیتی پرداخته شده است. در انتها فهرست منابع و نشانی گروههای کاری منطقه‌ای آمده است.

* *Hochbegabung und Hochbegabte. Eine Informationsbroschuere f. Eltern u. Lehrer. Giftedness and the gifted.* (An information booklet for teachers and parents.) Deutsche Gesellschaft fuer das hochbegabte Kind Hamburg: Deutsche Gesellschaft fuer das hochbegabte Kind e.V., ۱۹۸۴, ۵۹ S.

○ ○ ○

○ «باشگاه شنبه». والدین کودکان بسیار تیزهوش! به کمک هم بیاییم*

کلیدواژه‌ها: غنی‌سازی؛ تک بررسی؛ برنامه‌ها؛ تیزهوش؛ رابطه والد-کودک؛ اختلالات روانی؛ فرستنده رادیویی؛ آلمان فدرال. در این برنامه رادیویی بر محور تک بررسی‌ها، مشکلات احتمالی کودکان تیزهوش، تدابیر والدین در برابر ضایعات وارده بر کودکان تیزهوش خود - تجمع در سازمانها، فعالیتهای فرامدرسه‌ای - توصیف شده است. همچنین به صورت انتقادی فشار والدین برای تحصیلات عالی این کودکان مطرح می‌شود.

* Schulte, Brigitta M. (۱۹۸۶). "Der Samstag – Club". *Eltern besonders begabter Kinder tun sich zusammen. Sendung vom 14. 7. 1987.* ("The Saturday club". Parents of exceptionally able children unite.) Frankfurt: Hessischer Rundfunk, ۸ S. Schule und Elternhaus.

○ ○ ○

آموزش ضمن خدمت تربیت معلم

○ گزینش و آموزش معلمان تیزهوشان در ایالات متحده*

کلیدواژه‌ها: گزینش؛ تربیت تیزهوش؛ تربیت معلم؛ صفات شخصیت؛ فعالیتهای آموزشگاهی؛ آموزش؛ ایالات متحده. این مقاله در تلاش برای روشن نمودن نکاتی چند در زمینه تحقیق، عملکرد و مشکلات بازآموزی معلمان تیزهوشان در ایالات متحده آمریکاست. درحالی که در سالهای اخیر در این کشور آموزش، گسترش و مشکلات آموزشی در ارتباط با گزینش آموزگاران و تربیت آنان کاهش یافته است ولی با وجود این هنوز سؤالات زیادی بدون پاسخ مانده‌اند. به عنوان مثال: در حالی که برنامه‌های آموزشی متفاوتی برای پرورش تیزهوشان به اجرا در می‌آید در تربیت معلمان تیزهوش، مفهوم کنونی در ذهن، از یک چنین معلمانی به صورت تنگاتنگی به هم نزدیک است. در صورتی که اگر برنامه‌ریزی عمیق‌تری صورت گیرد باید این دو عنصر (گزینش و آموزش) با دقت نظر بیشتری مورد بررسی قرار گیرند به گونه‌ای که روند گزینش بهتر و آموزش انفرادی دقیقتر انجام پذیرد.

* Addison, Linda (۱۹۸۲). *Auswahl und Training von Lehrern fuer Hochbegabte in den USA*. (Selection and training of teachers for the gifted and talented in the USA.) In: Urban, Klaus K. (Hrg.) *Hochbegabte Kinder.*, Heidelberg: Schindele, S. ۱۹۶ – ۲۰۵.

○ ○ ○

○ نگرش معلمان از کودک تیزهوش *

کلیدواژه‌ها: بازخورد؛ روشهای تجربی؛ عنواندهی؛ پژوهش درباره تیزهوش؛ کودک تیزهوش؛ معلم؛ کلیشه‌ای؛ مطالعه تطبیقی؛ آلمان فدرال؛ ایالات متحده.

در این طرح پژوهشی که در سال ۱۹۸۲ به اجرا درآمد، دو سؤال اساسی مطرح بود: ۱. معلمان آلمانی دوره متوسطه به طور ضمنی چه چیز را با عنوان «تیزهوش» مرتبط می‌سازند؟ آیا معنایی یکسان برای «بسیار باهوش» و «خیلی خلاق» می‌توان در نظر گرفت؟ ۲. آیا معلمان آمریکایی و آلمانی در زمینه: «توصیف دانش آموز تیزهوش»، «رفتار با او در کلاس درس»، «نگرش نسبت به ریشه‌های تیزهوشی»، «نحوه کنار آمدن با دانش‌آموزان» و «چگونگی تعیین درصد تیزهوشی دانش‌آموزان» با هم متفاوت هستند؟ نتایج به ویژه در مورد رفتار خاص معلمان در قبال دانش‌آموزان تیزهوش مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

* Dahme, Gisela: *Das Bild des Lehrers vom hochbegabten Kind*. (The teacher's concept of the gifted child.) In: Amelang, Manfred (Hrg.) *Bericht ueber den ۳۵. Kongress der Deutschen Gesellschaft fuer Psychologie in Heidelberg.*, Goettingen u.a.: Hogrefe, S. ۲۶۱.

○ ○ ○

○ معلمینی برای تیزهوشان: ویژگیها و مهارتها*

کلیدواژه‌ها: قابلیت؛ مهارت؛ تربیت تیزهوش؛ آگاهی؛ معلم؛ تربیت معلم؛ آموزش تکمیلی؛ نقش معلم؛ صفات شخصیت؛ صلاحیت؛ مجمع جهانی.

در این مقاله چند سؤال اساسی جهت گزینش دقیق و آموزش مناسب معلمان تیزهوشان مطرح می‌گردد و نتایج بدست آمده در پنج زمینه جمع بندی شده است:

۱. صفات شخصیتی و روانی معلمان تیزهوشان؛ ۲. توانمندیهای مورد نیاز این حرفه؛ ۳. تعریف مفهوم تدابیر بازآموزی در این شغل؛ ۴. آموزش اولیه مورد نیاز معلمان تیزهوشان، ۵. کیفیت آموزشی آموزشیاران. همچنین در این مقاله، منابع تحقیقاتی ذیربط و راهکارهای تخصصی هر یک از این زمینه‌ها شرح داده شده است.

* Feldhusen, John F. (۱۹۸۶). *Lehrer fuer Hochbegabte: Eigenschaften und Ausbildung*. (Teachers for the gifted and talented: Characteristics and accomplishments.) In: Bundesminister fuer Bildung und Wissenschaft (Hrg.), *Hochbegabung – Gesellschaft – Schule.*, Bad Honnef: Bock, S. ۱۹۴–۲۰۹.

○ ○ ○

○ معلمینی برای تیزهوشان: بازتابهای عمومی*

کلیدواژه‌ها: نیازها؛ قابلیت؛ مهارت؛ تربیت تیزهوش؛ کودک تیزهوش؛ معلم؛ آموزش تکمیلی؛ تربیت معلم؛ صفات شخصیت؛ مجمع جهانی.

براساس این دیدگاه که بنابر ضرورت‌های خاص فرهنگی - اجتماعی، نیاز به معلمان ویژه جهت تعلیم و تربیت تیزهوشان می‌باشد، مقاله با توجه به نکاتی همانند: «ویژگیهای شخصیتی»، «شناخت و مهارت» و «برنامه‌ریزی صحیح جهت بازآموزی معلمان»

مطالبی را مطرح می‌نماید.

- * McLeod, John; Cropley, Arthur J. (۱۹۸۶). *Lehrer fuer Hochbegabte: Allgemeine Ueberlegungen..* (Teachers for the gifted and talented: Common reflections.) In: Bundesminister fuer Bildung und Wissenschaft (Hrg.), *Hochbegabung – Gesellschaft – Schule.*, Bad Honnef: S. ۱۸۵-۱۹۳.

تربیت برای صنایع دستی و کارخانه

○ تربیت تیزهوش – یک موضوع پیچیده علمی. وظایف و مشکلات گزینش تربیت تیزهوش در حرفه آموزشی*

کلیدواژه‌ها: شکل‌گیری مفهوم؛ حرفه آموزشی؛ تربیت تیزهوش؛ پژوهش درباره تیزهوش؛ نقش معلم؛ استعداد علوم؛ تربیت سوسیالیستی؛ استعداد فنی؛ آلمان شرقی (سابق).

در این مقاله به بررسی‌هایی که در مورد «مسائل مهم»، «اشکال»، «شیوه‌ها» و «مشکلات» تحقیق پیرامون آموزش و پرورش حرفه‌ای افراد مستعد در آلمان شرقی سابق صورت گرفته است، اشاره می‌شود. همزمان با نگاهی به موقعیت و سازماندهی کنونی تحقیقات تیزهوش، سعی می‌شود مفهوم «استعداد علمی-فنی» به طور دقیقتری بیان شود.

- * Feierabend, Guenter; Henschel, Harry (۱۹۸۲). *Begabtenfoerderung – eine komplexe wissenschaftliche Aufgabenstellung. Zu Aufgaben und ausgewaehlten Problemen der Begabungsfoerderung in der Berufsausbildung* (Gifted education – a complex scientific task. On issues and selected problems of gifted education in vocational training.) In: *Forschung der sozialistischen Berufsausbildung*, ۱۶. Jg., H.۵, S. ۱۰-۱۷.

○ نتایج مصاحبه‌هایی با معلمان برای تربیت تیزهوش در درس نظری*

کلیدواژه‌ها: پرسش؛ حرفه آموزشی؛ تربیت تیزهوش؛ پژوهش درباره تیزهوش؛ تربیت سوسیالیستی؛ آلمان شرقی (سابق).

بر اساس اهمیت آموزش «سیاسی-تربیتی»، تربیت تیزهوش، تدوین‌کنندگان در این مقاله نتایج یک نظر سنجی از معلمان برخی مناطق آلمان شرقی سابق را ارائه می‌نمایند. آنان به بیان پیش‌فرض‌های مقدماتی جهت بررسی نتایج عمده پرداخته و به یک جمع‌بندی اصولی آن جهت تداوم کار تحقیقاتی-علمی، در حوزه تربیت تیزهوشان فنی-حرفه‌ای رسیده‌اند.

- * Feierabend, Guenter; Henschel, Harry: *Ergebnisse einer Befragung von Lehrkraefte n zur Begabungsfoerderung in theoretischen Unterricht.* (Finding of teacher interviews concerning gifted education in theoretical instruction.) In: *Forschung der sozialistischen Berufsausbildung*, ۱۷. Jg., H.۴, S. ۱۵۰ – ۱۵۶.

○ پیشرفت علمی – صنعتی، مبارزه‌ای در جهت توسعه خلاقیت کارآموزان و پرورش تیزهوشی آنان*

کلیدواژه‌ها: حرفه آموزشی؛ تربیت شغلی؛ برنامه‌ها؛ تربیت تیزهوش؛ خلاقیت؛ پرورش خلاقیت؛ نمایشگاه آقای فردا؛ استعداد فنی؛ آلمان شرقی (سابق).

در این مقاله اهمیت «آفرینندگی» جهت پیشرفتهای «علمی-فنی»، از سوی مؤلفین مطرح می‌شود و آنان درخواست می‌کنند که در طول آموزش، توانمندیهای آفریننده حرفه‌آموزان در فعالیتهای آموزشی و خارج از محیط آموزشی به صورت اساسی پرورش داده شود. به خصوص برای آنانکه در زمینه علمی-فنی، از استعداد فوق‌العاده و لازم برخوردار هستند.

- * Feierabend, Guenter; Henschel, Harry (۱۹۸۱). *Wissenschaftlich – technischer Fortschritt eine Herausforderung an die Entwicklung des*

Schoepfertums der Lehrlinge und die Foerderung ihrer Begabungen. (Scientific and technical progress as a challenge to development of apprentices creativity and education of their giftedness.) In: *Berufsbildung*, ۳۵. Jg., H. ۹, S. ۳۷۱-۳۷۴, ۳۹۴.

○ ○ ○

○ تربیت جوانان تیزهوش و مستعد در آموزش‌های شغلی*

کلیدواژه‌ها: تربیت تیزهوش؛ حرفه‌آموزی؛ برنامه‌ها؛ تشخیص؛ کارخانه؛ کارآئی؛ رهبری؛ صفات شخصیت؛ کمک هزینه تحصیلی؛ اقتصاد؛ آلمان فدرال.

برنامه‌های بیان شده توسط مؤلف در این مقاله مربوط به آن دسته از آموزشیاران، همکاران و دانشجویانی می‌شود که در عملکرد شغلی، از توانایی‌های فوق‌العاده برخوردار بوده‌اند. برای محیط کار بیش از هر چیز، شایستگی‌های بارز، کیفیت کار، و از این میان توانایی‌های مدیریتی مورد نظر بوده است. مشکلات و امکانات گزینش و همین‌طور برخی از امور آموزش خاص - ارزیابی گواهی‌نامه، بورس تحصیلی، آموزش‌های کاربردی - در کارگاه‌های بزرگ مطرح می‌شوند. در این میان مسابقات و جوایز علمی از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند.

* Gruber, Ulrich (۱۹۸۶). *Foerderung besonders befahigter und talentierter Jugendlicher durch die betriebliche Ausbildung.* (Fostering gifted and talented youth in the vocational education.) In: *Die Foerderung Hochbegabter in der Bundesrepublik Deutschland: Probleme, Positionen, Perspektiven.*, Bonn: Verein Bildung und Begabung, S. ۱۰۷-۱۱۷.

○ ○ ○

○ تربیت تیزهوش و توسعه آموزش‌های مستقل در تدریس آموزش عملی حرفه‌ای*

کلیدواژه‌ها: حرفه‌آموزی؛ کارآموزی حرفه‌ای؛ تربیت تیزهوش؛ اقدامات انفرادی؛ استعداد علوم؛ صفات شخصیت؛ آموزش انفرادی؛ تربیت سوسیالیستی؛ استعداد فنی؛ آلمان شرقی (سابق).

«آموزش انفرادی» ویژگی بارز کارآموزان تیزهوش است. «اقدامات انفرادی» و «تعیین» دروس کارآموزان حرفه‌ای، استفاده بهینه از نتایج تحصیل ویژگی‌های شخصیتی و روند فعالیت بهترین کارگران و ایجاد فضای مناسب جهت فعالیت مستقل در تربیت تیزهوشان حرفه‌ای، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است در مجموع بایستی به شرایط و ویژگی‌های فردی بیشتر توجه داشت.

* Henschel, Harry; Hoepfner, Hans - Dieter (۱۹۸۴). *Begabungsfoerderung und Entwicklung des selbstaendigen Lernens der Lehrlinge im berufspraktischen Unterricht.* (The advancement of talents and the development of unguided learning of apprentices in practical tuition.) In: *Forschung der sozialistischen Berufsbildung*, ۱۸. Jg., H. ۴, S. ۱۶۰-۱۶۴.

○ ○ ○

○ تربیت آفرینندگی فنی در حرفه‌آموزی‌های شوروی (سابق)*

کلیدواژه‌ها: فعالیتهای فوق‌برنامه؛ حرفه‌آموزی؛ تربیت تیزهوش؛ پرورش خلاقیت؛ فعالیتهای آموزشگاهی؛ تربیت سوسیالیستی؛ استعداد فنی؛ اتحاد شوروی (سابق).

محور اصلی این مقاله بررسی رشد «خلاقیت فنی» و تربیت آموزشیاران مستعد فنی - حرفه‌ای در اتحاد شوروی سابق می‌باشد.

* Hoffmann, Hriska (۱۹۸۴). *Erziehung zum technischen Schoepfertum in der sowjetischen Berufsbildung.* (Fostering technological creativity in Soviet vocational training.) In: *Forschung der sozialistischen Berufsbildung*, ۱۸. Jg., H. ۴, S. ۱۷۶-۱۸۰.

○ ○ ○

○ راهکارهایی برای جهت‌گیریهای هدفدار تربیتی کارآموزان تیزهوش علوم و فنی*

کلیدواژه‌ها: حرفه‌آموزی؛ مدرسه‌حرفه‌ای؛ تربیت‌تیزهوش؛ برنامه‌ها؛ استعداد علوم؛ استعداد فنی؛ آلمان شرقی (سابق).

محور اصلی مقاله پرورش آموزشیاران در جهت کار خلاق و همچنین «شناسایی»، «پرورش» و استفاده بهینه از استعداد‌های علمی - فنی در آلمان شرقی سابق است. همین‌طور امکانات آموزشی، تجربیات، و برنامه‌ها به خصوص برای افراد بسیار مستعد - نیز توضیح داده شده است.

* Rodyga, Werner (۱۹۸۵). *Wege zur zielgerichteten Foerderung wissenschaftlich – technisch begabter Lehrlinge*. (Ways to the target orientated education of scientific and technically gifted apprentices.) In: *Berufsbildung*, ۳۹. Jg., H. ۳, S. ۱۲۰-۱۲۲.

○ ○ ○

○ تربیت‌تیزهوش در شغل*

کلیدواژه‌ها: تربیت‌تیزهوش؛ آموزش شغلی؛ تربیت مستمر شغلی؛ برنامه‌ها؛ تاریخ؛ حرفه‌ها؛ استعداد خاص؛ بنیاد تربیت شغلی تیزهوشان؛ استعداد فنی؛ رقابت؛ آلمان فدرال.

در این گزارش با عملکرد تربیت شغلی تیزهوشان آشنا می‌شویم که فهرست خلاصه‌شده آن بدین ترتیب است: ۱. ماهیت تربیت شغلی تیزهوش، ۲. روند تاریخ تربیت‌تیزهوش؛ ۳. وظایف تربیت‌تیزهوش در شغل؛ ۴. گزینش افراد مستعد در حرفه‌ها؛ ۵. اجرای تربیت‌تیزهوش در حرفه‌های گوناگون ۶. نقد شیوه تربیت شغلی تیزهوشان و پیشنهادهایی جهت تقویت این امر.

* Schubert, Helmut (۱۹۵۸). *Die Begabtenfoerderung im Handwerk*. (Gifted education in crafts.) Koeln: Institut fuer Berufserziehung im Handwerk an der Uni Koeln, ۹۲ S. Berufserziehung im Handwerk. H. ۱۴.

○ ○ ○

